

Kjønn og farge

«Finnes det kjønnsstereotyper knyttet til farger og kjønn i barnehagen i dag, og kan farger påvirke barnets erfaringer og forståelse av seg selv?»

Sunniva Marie Bjørsvik

Kandidatnummer 21

Bacheloroppgave

BHBAC3910

Trondheim, april 2022

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

Forord:	3
1. Innledning	4
1.1 Valg av tema og problemstilling	4
1.2 Oppgavens oppbygging	4
2. Teori	5
2.1 Likestilling og likeverd	5
2.2 Kjønn	5
2.2.1 Sosialt kjønn	6
2.2.2 Maskulint og feminint	6
2.2.3 Biologisk kjønn	7
2.2.4 Kjønsroller og kjønnsrollemønster	7
2.3 Farger	7
2.3.1 Fargene forteller / Fargenes betydning	8
2.4 Barn og farge	9
2.4.1 Barnas fargepreferanser	10
3. Metode	10
3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi	10
3.2 Planlegging av datainnsamling	12
3.2.1 Valg av informanter	13
3.3 Gjennomføring av intervju og observasjon	13
3.3.1 Intervju:	13
3.3.2 Observasjoner:	14
3.4 Analysearbeid	15
3.4.1 Intervju:	15
3.4.2 Observasjoner:	16
3.5 Metodekritikk	16
3.6 Etske retningslinjer	17
4. Funn og drøfting	19
4.1 Fra intervju:	19
4.1.1 Farger tildelt barn:	19
4.1.2 Kjønsroller og kjønnsrollemønster:	21
4.1.3 Kjønn:	22
4.1.4 Likestilling og likeverd	23

4.2 Fra observasjoner:	24
4.2.1 Hovedpunkter fra småbarnsavdelingen:	24
4.2.2 Hovedpunkter fra storbarnsavdelingen:.....	25
4.2.3 Drøfting av observasjoner:	26
4.3 Sammenligning mellom funn fra observasjon og intervju:	29
5. Oppsummering og konklusjon	30
6. Litteraturliste	32
7. Vedlegg	34
7.1 Intervjuguide	34
7.2 Didaktisk plan	37
7.3 Informasjon og samtykkeskjema	39

Førord:

Tre herlige år på Dronning Mauds Minne Høyskole, snart over. Tiden har gått svært fort og svært sakte på samme tid. Studietiden har hatt sine opp og nedturer, men nå er mållinjen her. Med all lærdom fra denne bachelorperioden med hardt og intensiv skriving og undersøkelse, så sitter jeg her med et smil. Jeg kan med trygghet si at etter disse tre årene har jeg funnet mitt yrke og er stolt av å kunne kalle meg selv som barnehagelærer.

Jeg ønsker å takke venner og familie for all støtten gjennom studieårene, men især bachelorperioden. En spesiell takk til informantene mine, studentveileder, veiledere Vigdis og Sissel, mamma og korrekturlesning fra rommien. Uten dere og deres støtte hadde ikke dette vært mulig.

Trondheim, april 2022.

Sunniva Marie Bjørsvik

1. Innledning

1.1 Valg av tema og problemstilling

Når jeg skulle velge tema, så var det barn og farge som falt i interesse. Jeg velger å ha fokus på kjønn og farger, og på grunn av utdanningen blir det naturlig å fokusere på barn i barnehagealder. Tenker vi egentlig over farger vi gir til kjønnene, er dette som skjer automatisk og gjør det til en stereotypi, er vi bevisste nok? Farger er med på å påvirke både barn og voksne, som barn er disse fargene med på å påvirke oss i form av vår identitet og vi begynner å forme oss etter de bestemte fargevalgene som samfunnet tar for oss.

Som snart ferdig utdannet barnehagelærer, har jeg en utdanning som gjør til at jeg kan jobbe som pedagogisk leder. Som pedagogisk leder har jeg ansvar for å lede det pedagogiske arbeidet i barnehagen i tråd med rammeplanen og barnehageloven (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 16). Det er derfor også viktig for meg å kunne reflektere og være observant på hvilke valg man både gir barn og hvilke valg man tar på vegne av barn.

Min problemstilling er: «Finnes det kjønnsstereotyper knyttet til farger og kjønn i barnehagen i dag, og kan farger påvirke barnets erfaringer og forståelse av seg selv?».

Det jeg ønsker å få ut av dette prosjektet er å synliggjøre og bevisstgjøre både meg selv, og andre med de ubevisste valg og handlinger vi gjennomfører og gir barn. I barnehagen kan det forekomme ubevisste valg, eksempelvis når barn får utdelt fargede kopper. Vi gir oftest de stereotypiske farger for jenter til jenter, og stereotypiske farger for gutter til gutter. Jeg vil blant annet belyse stereotyper og gjøre leseren mer bevisst på hvilke funn jeg har gjort under denne perioden.

1.2 Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven vil bestå av 5 kapitler, der det første kapitlet vil være innledningen. I innledningen vil jeg redegjøre for valg av tema og problemstilling, samt oppgavens oppbygging. Videre til kapittel 2 der jeg vil legge frem mitt teoretiske grunnlag for oppgaven. I kapittel 3 beskriver jeg valg av metode, der hvor jeg går inn på hvordan jeg har planlagt arbeidet, hvordan jeg har gjennomført analysearbeidet, jeg tok også for meg metodekritikk, og etiske retningslinjer og hensyn. I kapittel 4 kommer jeg til å presentere mine funn og drøfte de i henhold til teorien fra kapittel 2, dette kapitlet vil også være mitt største. I kapittel 5

kommer min oppsummering/konklusjon. Jeg har også nevnt både referanser og vedlegg som egne kapitler, dette er kun for ordens skyld og referering i forhold til vedlegg.

2. Teori

I dette kapittelet vil jeg presentere min teori som jeg skal bruke for å drøfte mine funn i kapittel 4. Med denne teorien skal jeg drøfte for å støtte opp under mine funn på om det finnes kjønnsstereotyper knyttet til farge og kjønn i dag, og om farger kan påvirke barnets erfaringer og forståelse av seg selv.

2.1 Likestilling og likeverd

Likestilling skiller mellom formell og reell likestilling. Den formelle likestillingen er det samme som lovmessig likhet, mens reell likestilling omhandler resultatlikhet. Den formelle likestillingen bygger også på at alle mennesker skal ha like muligheter til å delta i samfunnet og ta valg som angår deres liv (Emilsen, 2015, s. 21). Den reelle likestillingen handler om lik fordeling, dette kan være med grunnlag i deltakelse, goder, makt og ansvar. Emilsen og Bratterud skriver også at likestilling kan bety det å bli behandlet likt, ha samme muligheter og rettigheter. I dag handler likestillingsbegrepet både om kjønn og andre sosiale dimensjoner, slik som f.eks. jobb, religion, osv. (Emilsen, 2015, s. 22).

Kjønnslikestilling ble først lovfestet gjennom likestillingsloven i 1978, men også videreført inn i 2013 versjonen av likestillingsloven (Ikdahl & Solhøy, 2019).

Begrepet likeverd viser til at alle mennesker skal være like mye verd. Litt forenklet kan man si at kjønnslikestilling innebærer at alle kjønn skal få like muligheter, mens med likeverd verdsetter individet uavhengig av kjønn, alder, etnisitet, funksjonshemming, osv. (Emilsen, 2015, s. 22). Likeverd er et grunnlag for å kunne ha et demokrati og for å kunne opprettholde menneskerettigheter (Nordbø, Parr & Allkunne, 2021)

2.2 Kjønn

Kjønn er noe som man både blir født inn i og noe man er født som, vi skiller derfor mellom sosialt og biologisk kjønn. Når man snakker om «gender», så omtales det som det sosiale

kjønn, og når man snakker om «sex» handler dette om det biologiske kjønn. Det sosiale kjønn tilskrives det biologiske kjønn (Emilsen, 2015, s.23 - 24).

2.2.1 Sosialt kjønn

Det sosiale kjønn, er en konstruksjon av egenskaper og væremåter som individet skal oppnå, dette er skapt i relasjon mellom mennesker og omverdenen. Vi kaller dette for kjønnsuttrykk. I og med at dette er et kjønn som blir skapt, så er man ikke født som dette kjønn. De voksnes forhold til kjønn er med på å påvirke barnas utvikling av kjønnsidentitet og forståelse av seg selv som gutt eller jente (Emilsen, 2015, s. 24). Kjønnsidentiteten er en del av det sosiale kjønn, og skapes i et samspill. På den ene siden av samspillet er barna aktive i å tolke og gi ulike uttrykk for kjønn, mens på den andre siden forholder barna seg til forventninger, rammer og føringer som de pålegges av å være gutt eller jente. De ulike kjønns-kategoriene viser til store forskjeller. Barnehagens oppgave i dette er å gi rom for at barna skal få et mangfold av kjønnsuttrykk, slik at de kan både uttrykke seg selv og utvikle seg. Barnehagen skal også motvirke stereotyper, og må derfor arbeide bevisst og målrettet med dette, da det er mange måter å være jente og gutt på (Emilsen, 2015, s. 24).

I Sverige kalles det sosiale kjønn genus, som er ment til å beskrive hvilke forventninger som kjønnsrollene har, og hvordan dette kommer til uttrykk for jenter og gutter.

Genuspedagogikken handler om hvilken kunnskap og bevissthet de ansatte har om egne holdninger, væremåter og aktiviteter i barnehagen sett i et kjønnsperspektiv. Den handler om at kjønn skal inntas med et normkritisk perspektiv (Emilsen, 2015, s. 24)

2.2.2 Maskulint og feminint

Disse to begrepene blir ofte referert til egenskaper, kjønnsroller og oppførsel som tradisjonelt blir forbundet med menn og kvinner. Maskulinitet og femininitet omhandler sammenhengen mellom det å være kjønn sosialt og biologisk. Disse begrepene blir også ofte brukt i hverdagen og er nært knyttet til kultur og tradisjon (Emilsen, 2015, s. 24 - 25).

Maskulin betyr hankjønn, og henviser til det mannlige og mandige i ulike sammenhenger. Feminin betyr hunkjønn og henviser til det kvinnelige og de feminine egenskaper. Vi kan skille mellom det å være interesseorientert og i hvilken grad man aksepterer å opptre innenfor de rammene av det som regnes for enten kvinnelig eller mannlig, altså om vedkommende

opplever seg selv som f.eks. pike/jente eller kvinne, eller gutt eller mann. Mange av de ulike egenskapene som kategoriseres innenfor det å være feminin eller maskulin tilknyttes de biologiske kjønnsforskjellene, vi kan også nevne oppdragelse og rolleforventninger som faktorer som påvirkes av både kultur og tidsepoker (Emilsen, 2015, s. 25).

2.2.3 Biologisk kjønn

Det biologiske kjønn handler om de to kjønnskategoriene mann og kvinne, jente og gutt. Det biologiske kjønn er det kjønn man ble tildelt ved fødsel. Kjønnsforskjellene baserer seg på anatomiske forskjeller slik som reproduktive gener, kromosomer og hormonnivå når det snakkes om de biologiske kjønn. Når man skal skape sin kjønnsidentitet dannes og utvikles det i et samspill mellom biologien, individet selv og omgivelsene, i tillegg har de fleste barn et tydelig biologisk kjønn (NOU 2019: 19, s. 72).

2.2.4 Kjønsroller og kjønnsrollemønster

Kjønsroller er en samling av normer og forventninger som er knyttet til det å være mann, gutt, kvinne eller jente. Dette legger ofte føringer for følelser, tankemønstre og atferd, samt føringer for hva man bør interessere seg for å mene. Vi får disse føringene gjennom blant annet venner, familie og skole, men også media og film er sentrale for å etablere rollemønsteret. Disse er også med å danne nye, og opprettholde eksisterende kjønnsroller og stereotypiske oppfatninger av kjønn (Svartdal & Teigen, 2020). Det er viktig å nevne at ulike normer og forventninger til kjønn kan variere fra kultur til kultur, men at det også vil finnes noen likhetstrekk.

2.3 Farger

Farger omringer oss over alt; i natur, i motebildet, i interiør, bygg og på andre ting vi kan bruke og kjøpe. Barna møter farger på alle arenaer, og vil derfor både bli påvirket og utvikle fargesyn (Øien, 2018, s. 295). Farger er med på å utvikle fargeforståelse, noe som videre kan fremme fantasi og kreativitet, rammeplanen sier også at i barnehagen «skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 50).

2.3.1 Fargene forteller / Fargenes betydning

Rød er fargen for energi, krig, fare, styrke, kraft og besluttsomhet, men også lidenskap, begjær og kjærlighet. Fargen blir representert på mange ulike måter gjennom ulike kulturer og politikk. Vi bruker også benevnelser slik som; *en rød tråd*, *rødt kort*, osv. i vårt hverdagslige språk. Vi kan se fargen rød i mange ulike hverdagslige objekter og sammenhenger, slik som en rød brannbil (Øien, 2018, s. 305 - 306).

Oransje er en farge som virker inspirerende og kan oppfordre til nytelse, styrke og kreativitet. Fargen representerer spontanitet, sjenerøsitet, entusiasme og sløsing. Den kan øke rastløsheten hos urolige personer, da den har en uro i seg som legger en føring for at noe må skje (Øien, 2018, s. 306). Vi finner også fargen oransje i ulike hverdagslige sammenhenger, slik som i appelsin.

Gul er ofte representert som solfargen, og står for liv og varme. Fargen kan symbolisere optimisme, kunnskap, intellekt og energi. Da den kan symbolisere energi, kan også fargen virke oppløftende. Men for mye gult kan gi hodepine og virke urolig (Øien, 2018, s. 306). Gul er også en del av primærfargene, og kan lett blandes med andre farger og skrifter lett karakter.

Rosa er barn av den røde fargen, når vi blander rød og hvit får vi rosa. Den er slik som fargen rød en varm farge. Rosa kan representere optimisme og et gunstig utkomme (Øien, 2018, s. 306 - 307). Den kan også symbolisere følsomhet og romantikk (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021).

Grønn representerer våren og håpet. Grønn virker beroligende, og symboliserer vekst og harmoni, og gir signaler til stabilitet og utholdenhet (Øien, 2018, s. 307). Fargen kan også stå for umodenhet, misunnelse eller sjalusi (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021).

Blå er himmelens farge, den har også beroligende egenskaper, den er kjølede, formell og konservativ. Blå regnes også som den globale favorittfargen (Øien, 2018, s. 307). Blå kan symbolisere trofasthet og stabilitet (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021).

Turkis som også er en kjølede farge, virker forfriskende og hygienisk. Fargen kan være med på å roe ned nervene og gjenopprette vår vitalitet og optimisme. Den er med på å klare

tankene og sies å styrke kommunikasjon og immunforsvar. (Øien, 2018, s. 307 - 308). I tillegg kan fargen symbolisere vennskap og sjarm (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021).

Brun betegnes som fargen for maskulinitet og stabilitet, jordnær, trygg og praktisk. Den assosieres ofte med alt naturlig og økologisk, da den ofte blir assosiert med jord og aske. Brunt kan også assosieres med nøysomhet og ydmykhet (Øien, 2018, s. 308).

Svart er formell og elegant, men gir også uttrykk for død og sorg. Den uttrykker lysmangel, og kan være appetittdeppe, kald og ugjestfri. Det er også nattens farge. Den er ofte representert i kultur som det onde, synder, helvete, svart magi osv. (Øien, 2018, s. 308).

Hvit er oppfattet som fargen for lys, renhet, uskyld og jomfruelig. Kulturmessig regnes den som det motsatte av svart, med positive signaler om uskyld og glede. Fargen er steril og anonym (Øien, 2018, s. 308).

Grått kan symbolisere nøytral saklighet og visdom. men kan også stå for det ubevisste (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021).

Lilla kan symbolisere åndelighet, verdighet og visdom, men kan også symbolisere mystikk (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021). Øien forteller også at fargen symboliserer og signaliserer luksus, den signaliserer også kreativitet og adel. Den er også kjent for å være en rojal farge og formidler rikdom (Øien, 2018, s. 309).

2.4 Barn og farge

Mange foreldre opplever at barna sine forelsker seg i et fargesterkt plagg eller en farge som de ønsker å gå i og være rundt hver dag. Dette skjer på grunn av fargesymbolikk og interesse, og etter en stund vil barna få nok av denne fargen og gjenopprette balansen. Barn får fargesyn lenge før de utvikler språk, og føler derfor en trengsel for å ha farger rundt seg. Det er viktig å tenke på fargevalg rundt barna slik at de verken blir overstimulert eller understimulert (Steinbo, 2006, s. 145). Det som menes med overstimulering og understimulering kan være for eksempel ved at et rom har kun gule farger, og understimulering kan skje ved at man bruker for mye av «ikke farger», slik som sort og hvit. Fargene kan påvirke oss sterkt.

Tidligere var det helt naturlig å velge rosa til ei nyfødt jente og lyseblått hos en nyfødt gutt. Steinbo forteller at dette ikke er tilfeldig valgte farger da lyseblå er med på å roe ned barna, og siden gutter er ofte mer urolig enn jenter. Steinbo fortsetter med å fortelle om at rosa også er med på å roe ned, men at dette ofte roer ned voksne (Steinbo, 2006, s. 145).

2.4.1 Barnas fargepreferanser

De aller fleste barn elsker farger og det å holde på med farger. Forskere innen interiørdesign har funnet ut at det ikke blir tatt nok hensyn til barns fargepreferanser. Når designere skal skape innemiljø for barn tar de heller utgangspunkt i farger og materialer som voksne liker, noe som igjen kan være styrt av mote og trender (Øien, 2018, s. 304). Den minst likte fargen blant både kjønn og alder er fargen hvit, og da den ofte blir brukt i interiør og innredning så er dette noe å tenke over. Barn i 3-5 årsalderen prefererer ofte fargen rød, men har lilla som en andreplass. Og en undersøkelse viser til at barn i snitt foretrekker kjølige farger, fremfor varme farger. Og barn foretrakk minst fargene gul og oransje. Rødt, rosa og lilla er oftest barnas favoritter, og i undersøkelsen kom det også frem at barna likte bedre skarpe farger. Forskere er enige om at barn foretrekker kjølige, men sterke farger (Øien, 2018, s. 304 - 305). Det er også viktig å nevne at fargepreferanser kan forandres med alder og tid.

3. Metode

I dette kapittelet tar jeg for meg metodene som jeg har tatt i bruk knyttet opp mot relevant teori. Disse metodene ble brukt for å forske på min problemstilling om det finnes kjønnsstereotyper knyttet til farger og kjønn i barnehagen i dag, og kan farger påvirke barnets erfaringer og forståelse av seg selv. Her er også beskrivelser av prosessene ved innsamlingen av datamaterialet, positive og negative sider ved gjennomføringen. Og et etisk innblikk i det å være forsker og det å delta i slike prosjekter.

3.1 Valg av metode og innsamlingsstrategi

Når jeg skulle velge metode måtte jeg tenke på hva som kom til å bli best i forhold til min problemstilling og det jeg ønsket å forske på.

Det finnes ulike metoder innenfor forskning for finne frem til de ulike funnene, der de mest vanlige er kvalitative og kvantitative metoder. Forskjellen mellom de ulike metodene går på måten dataene blir innhentet og analysert. Kvalitative metoder går mer i dybden, mens kvantitative går mer i utbredelsen (Bergsland & Jæger, 2014, s. 66). Det å bruke kvalitative metoder for å innhente data, ble det mest naturlige for temaet og problemstillingen.

Den kvalitative forskningsmetoden har som formål å skape en forståelse for sosiale fenomener. Når man tar i bruk kvalitativ forskning vil man fokusere på hverdagshandlinger i en naturlig kontekst (Bergsland & Jæger, 2014, s. 67). Intervju av både pedagogisk leder og observere to barnegrupper skal være med på å gi meg en bedre forståelse for om det finnes kjønnsstereotyper knyttet til kjønn og farger, og hvordan dette påvirker barnets erfaringer og forståelse av seg selv.

Vi skiller også fra induktiv og deduktiv metodetilnærming i kvalitative studier. Vi kan aldri legge en fastlagt plan på forhånd, og er avhengige av å ta hensyn til situasjonsbaserte betingelser (Postholm, 2010, s. 36). Den induktive tilnærmingen tar utgangspunkt i forskerens egne erfaringer, opplevelser og teorier i skapningen og forståelsen av datamaterialet som blir samlet inn. Det vil si at forskeren forsøker å skaffe kunnskap fra empiri, eller informanter, før forskeren forankrer dette i teori (Postholm, 2010, s. 26 - 27). Den deduktive tilnærmingen innebærer at forskeren på forhånd har utarbeidet et sett av variabler som ikke endres i løpet av forskningsarbeidet (Postholm, 2010, s. 36). Vi kan også si at den deduktive tilnærmingen er det motsatte av den induktive tilnærmingen, og starter derfor med å legge grunnlaget for det teoretiske på forhånd av innsamlet datamateriale. I dette prosjektet har forskningen gått fra empiri til teori, noe som vil si at den valgte metodetilnærmingen er induktiv.

I forkant av intervjuet ble det skrevet intervjuguide (Se vedlegg 7.1: Intervjuguide).

Intervjuguiden ble utformet detaljert der hvor spørsmålene ble satt opp etter underkategoriene; barnemote, samfunnets påvirkning, farger valgt av barn, foreldrenes påvirkning og generelt om temaet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Intervjuguiden med underkategoriene hjalp til med å kategorisere spørsmålene innenfor hvilke tema de kan gå under. Det som kan være negativt med å kategorisere spørsmålene er at informanten også kan føle på det å holde seg innenfor det temaet når de svarer på spørsmål. Selv om intervjuet har en detaljert guide, er det fremdeles rom for oppfølgingsspørsmål og tilleggsspørsmål. I tillegg til intervjuet, gjennomføres også observasjon av en aktivitet, der det ble laget en didaktisk plan (Se vedlegg 7.2: Didaktisk plan). Aktiviteten er laget med tanke på at den skal være gjennomførbar av

både småbarnsavdelingen og storbarnsavdelingen. Derfor var det viktig at aktiviteten både skulle gi rom for undring og tenkning, men samtidig være lett å forstå. Som dokumentasjon var det meningen og ta et bilde av det ferdige produktet, dette ble godkjent av avdelingene på forhånd av aktiviteten. Det ble kun dokumentert med bilde av resultatet hos en av barnegruppene.

3.2 Planlegging av datainnsamling

Det er lurt å forberede seg etter valgt metode, da det er til fordel for begge parter at forskeren kjenner til tematikken og spørsmålene godt. Dette kan gi en trygghet og flyt i intervjuet mellom informant og forsker. Min opplevelse er at samtalen fløt bedre og at informanten følte seg trygg i samtalen. Til den første metoden, intervju, så ble det laget en intervjuguide. En intervjuguide kan lages på to måter, der den ene skisserer grovt hvilke emner som skal dekkes og den andre er formulert med detaljerte spørsmål man skal gå gjennom (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71). Som nevnt utformet jeg en detaljert intervjuguide. Til den andre metoden, som var observasjon, ble det laget en didaktisk plan for aktiviteten. Den didaktiske planen var med på å gjøre gjennomføringen enklere da instruksene allerede sto på planen. Ved hjelp av den didaktiske planen ble det også enklere å vurdere aktiviteten og se på de ulike funnene opp mot målet til barnegruppene.

Under planleggingen av datainnsamlingen bør man tenke på adgang til feltet. Her er det lurt å tenke på hvilke barnehager man kjenner til og undersøke området rundt for enkelte barnehager som mulig spesialisere seg innen tematikken man velger å undersøke. Dersom man ikke har kjennskap til noen barnehager i nærområdet, kan det å kontakte kommunen for å få en oversikt være en idé. Da har man muligheten til å kontakte både aktuelle og vilkårlige barnehager. Det kan være lurt å sende ut forespørsel til aktuelle barnehager/informanter i god tid før man skal samle inn data (Bergsland & Jæger, 2014, s. 79). Mine informanter ble valgt med grunnlag i tidligere kjennskap, forespørselen om deltakelse ble sendt ut rett etter tema og problemstilling, samt didaktisk plan og intervjuguide ble lagd. Informantene fikk tilsendt informasjon om temaet og formålet med prosjektet i form av informasjon og samtykkeskjema (Se vedlegg 7.3: Informasjon og samtykkeskjema), der fikk de også informasjon om hva den innsamlede dataen skulle brukes til, samt at etiske retningslinjer blir fulgt (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80).

3.2.1 Valg av informanter

Valg av informanter ble valgt strategisk. I kvalitative studier blir ofte strategiske valg av informanter tatt, da det er viktig for studien å rekruttere informanter som kan bidra med aktuell informasjon og kompetanse for tematikken (Brottveit, 2018, s. 87). Utvalget måtte derfor passe kriteriene om rett kompetanse for å kunne bidra med aktuell informasjon. Under utformingen av problemstillingen ble det naturlig for meg å velge ut pedagogisk leder til intervju, og observere både storbarnsavdeling og småbarnsavdeling. Grunnen for valget av å intervju pedagogisk leder i stedet for fagarbeider, er fordi pedagogiske ledere har en høyere kompetanse innenfor temaene barn og barndom. Pedagogiske ledere har ansvaret for at det pedagogiske arbeidet skjer i tråd med godt faglig skjønn, og oppfyller det barnehageloven og rammeplanen legger føringer for (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16).

Når man skal finne informanter, er det viktig å finne de som har kunnskap om temaet, og som kan beskrive og forklare det på en forståelig måte (Bergsland & Jæger, 2014, s. 71).

Kjønnsstereotyper og farger er noe de aller fleste kan ha noen tanker om, men kanskje ikke så mange med faglig kompetanse. Derfor er det en fordel om informant har faglig kunnskap om temaet. Innholdet vil også vinkles inn mot likestillingsbegrepet, og det er derfor en fordel at informant har faglig kunnskap om dette også.

3.3 Gjennomføring av intervju og observasjon

3.3.1 Intervju:

I forkant av intervjuet ble det avtalt med informant at en medstudent skulle bli med for å hjelpe til med å notere. Intervjuet startet med en uformell samtale, jeg tenker det kan være ideelt å ha en uformell samtale for å lette litt på stemningen dersom forskeren selv eller informant er nervøs, anspent eller usikker på situasjonen. Det kan også ufarliggjøre situasjonen for begge parter, og la partene litt bedre kjent. Intervjuet føltes greit, også med tanke på at vi hadde satt av god tid og det ble lite forstyrrelser. På grunn av tidligere relasjon og samtaler, fløt intervjuet gjennom de ulike kategoriene, og tillegsspørsmål ble stilt der hvor det føltes nødvendig. Dette kalles for et halvstrukturert intervju, da intervjuet legger til rette for oppfølgingsspørsmål og ikke har en fastlagt rekkefølge på spørsmål (Brottveit, 2018, s. 92). Underveis i intervjuet stilte også medstudent tillegsspørsmål, noe som påvirket intervjuet, dette utdypes mer inn på i 3.5 metodekritikk. For å avslutte intervjuet ble informant spurte om hvordan det gikk, noe som medførte en kort samtale om selve intervjuet

og prosessen i intervjuet. Jeg fikk tilbakemelding om at det ble stilt spørsmål som skapte god samtale rundt temaet.

3.3.2 Observasjoner:

Jeg valgte å gjennomføre observasjonene ved å være deltakende selv. Her var jeg fysisk til stede i samtaler med barna. Som deltakende observatør kan jeg ha en påvirkning på både barnas engasjement, men også på resultatet av aktiviteten. Det er derfor viktig at den deltakende observatøren er bevisst på sin egen påvirkningsevne, og reflekterer over dette (Befring, 2020, s. 73). Måten observatøren kan påvirke barnas engasjement er gjennom stemmebruk og eget engasjement for aktiviteten. Mens for resultatet av aktiviteten kan observatøren påvirke gjennom å legge føringer og forventninger til barna ved kommentarer og spørsmål til barna. På forhånd hadde avdelingene godkjent at jeg tok bilde av det ferdige resultatet dersom ingen av barna var med på bildet. Det er viktig at barna ikke er med på bildet for deres eget krav om beskyttelse (NESH, 2021, s. 19). Det ble kun tatt bilde av fargene og figurene hos storbarnsavdelingen, da de på småbarnsavdelingen ønsket å hjelpe til å rydde aktiviteten før bildet ble tatt. Som observatør må jeg være observant på hva som skjer, og det er lurt å notere enten underveis eller notere i ettertid av aktiviteten. Det at bildet ikke ble tatt påvirket ikke observasjonen i stor grad, det gjorde til at det ble mer viktig å huske hva hovedpunktene fra aktiviteten var og notere det ned så fort som mulig. Måten dette kunne blitt gjort annerledes, var at den pedagogiske lederen tok med seg barnegruppen etter aktiviteten var ferdig ut av rommet.

Dersom observasjonene hadde blitt gjort annerledes, kunne jeg tenkt meg å ha prøvd aktiviteten uten at pedagogiske leder var til stede, da dette kunne lagt føringer for hvordan aktiviteten utfoldet seg. Jeg kunne også brukt litt mer tid på å presentere aktiviteten for barna, og forsikre meg om at alle forsto aktiviteten. Aktiviteten kunne også blitt gjort om til et mindre prosjekt der hvor barna hadde vært en del av selve prosessen med det å skape aktiviteten, noe som også kunne skapt rom for at barna hadde delt mer av sine egne erfaringer med farger og hvilke farger som er aktuelle for dem.

Da jeg møtte opp hos småbarnsavdelingen presenterte jeg meg med navn og hva vi skulle gjøre. Jeg og barnegruppen jeg skulle ha aktiviteten med gikk ut i gangen med pedagogisk leder for å gjennomføre aktiviteten. Her startet jeg aktiviteten med at jeg tok frem arkene med figurene på, og snakket med barna om bildet. Jeg spurte om hva de kunne se, og lot de

utforske bildene før jeg tok frem de fargede arkene. Ved å ha en samtale om figurene og fargene merket jeg at barna åpnet opp for meg og bedre forsto aktiviteten. Underveis spurte barna om fargene og hva de het, her ble det mye gjentakelse som er naturlig i en småbarnsavdeling og vi hadde en samtale rundt dette.

Da jeg møtte opp hos storbarnsavdelingen sto jeg i døråpningen og presenterte meg før vi gikk samlet til aktiviteten med pedagogisk leder. Der satt vi oss på gulvet og satte i gang aktiviteten med en samtale om det vi skulle gjøre. Jentene satte seg rundt figuren som representerte jenter, og guttene satte seg rundt figuren som representerte gutter, jeg synes det var interessant å se at de grupperte seg på denne måten. Det ble mye snakk om favorittfarger og hvilke farger de likte og ikke likte. Pedagogisk leder av avdeling var også til stede her, noe som hjalp til da barna sporet av tematikken.

3.4 Analysearbeid

3.4.1 Intervju:

Analysearbeidet startet etter intervjuene var ferdige. Ettersom intervjuene ikke ble tatt opp med båndopptaker, var det ikke behov for å transkribere intervjuene. Dersom båndopptaker hadde blitt brukt hadde fordelene vært at svarene ble registrert korrekt. På en annen side kan det å ha båndopptaker virke forstyrrende eller hemmende da informanten kan føle på et press om å si ting helt korrekt (Brottveit, 2018, s. 95). Når man registrerer datamateriale gjennom notering kan det oppstå naturlige pauser i intervjuet som kan gjøre til at informanten kan tenke over sine svar mens forskeren noterer. På en annen side kan forskerens oppmerksomhet ovenfor informanten svekkes gjennom intervjuet og fokuset blir alt for mye rettet mot pc eller notatblokk, noe som også var grunnen for at jeg ønsket å ta med medstudent for å hjelpe til med notering (Brottveit, 2018, s. 95). Etter intervjuene satt jeg meg ned og leste gjennom notatene til både meg og medstudent. Når man skal klargjøre dataene man har samlet inn så er det viktig å gjøre om datamaterialet til skriftlig tekst eller til prosenter, tabeller, grafer eller andre statistiske framstillinger (Bergsland & Jæger, 2014, s. 81). Jeg satte inn svarene inn i en tabell for å få en oversikt over hvilke funn jeg har fått. Tabellen består av følgende punkter: tema, spørsmål, svar fra informant, hovedpunkt og forståelse, som jeg skrev under.

3.4.2 Observasjoner:

I etterkant av observasjonen noterte jeg ned hele forløpet av aktiviteten og observasjonen så detaljert som jeg husket, og fremhevet viktige elementer. Etter tre år på DMMH har jeg lært at det er viktig å skrive ned alt man husker slik at det blir lettere å renskrive observasjonen i etterkant. Jeg valgte praksisfortelling som observasjonsverktøy, noe jeg opplevde som mer naturlig med tanke på at det var en deltakende observasjon. I ettertid av observasjonen fremhevet jeg deler av teksten i ulike farger. Disse fargene representerte ulike kategorier som gjennomgikk observasjonen (Postholm, 2010, s. 88). Ved å fargekode kan jeg i neste kapittel trekke frem funnene i de spesifikke kategoriene uten å lese gjennom hele teksten på nytt. De temaene jeg fremhevet var turkis for farger, grønn for mine kommentarer underveis, og gul for viktige momenter.

3.5 Metodekritikk

Når man skal bestemme seg for metode, så må man skille ut hvilke metoder som passer og ikke. Forskeren må være kritisk og kunne reflektere over egen innsamlingsmetode. For å evaluere forskningsmetoder, bruker man gjerne begrepene reliabilitet, validitet og generalisering (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80).

Reliabilitet omhandler i kvalitativ forskning om materialet som er innhentet er troverdig og pålitelig. Det handler om hvordan dataene blir samlet inn, og om det blir gjennomført på en tillitsvekkende måte (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). For at reliabiliteten av det innsamlede datamaterialet skal styrkes, valgte jeg å intervju noen med kunnskap og erfaringer om temaet. Samtidig satte jeg meg inn i relevant litteratur for å kunne stille relevante spørsmål. For å få et innblikk i om det finnes kjønnsstereotyper knyttet til kjønn og farge, intervjuet jeg pedagogisk leder og observerte to barnegrupper. Reliabiliteten har blitt noe svekket, ettersom prosjektet ikke er behandlet av NSD og jeg har ikke brukt båndopptaker under intervjuet. Jeg valgte derimot å ta med meg en medstudent for å hjelpe til med notering. Vi tok oss god tid under intervjuet slik at vi fikk skrevet ned så ordrett som mulig. Når man har med seg medstudent så kan materialet både bli svekket og styrket, avhengig av hvor gode notater medstudent skriver, og om medstudent blander seg inn i intervjuet. Hos meg spurte medstudent om å stille et spørsmål underveis, og det forekom flere. Dette påvirket selvfølgelig intervjuet, ved at kvaliteten på spørsmålene varierte etter min oppfatning. Det kan derfor være viktig å avtale med medstudent om slikt på forhånd, og heller la medstudent

komme med innspill mot slutten, enn midt i intervjuet. Dersom intervjuet skulle blitt gjennomført på nytt, med medstudent, hadde det blitt gjort avtale om medstudent kunne komme med innspill på forhånd av intervjuet, og eventuelt avtalt tegn ved ønske om innspill. Dette hadde nok gjort intervjuet litt mer ryddig, og mulig gjort det enklere for informanten å forholde seg til spørsmålene.

Validitet kan også kalles bekreftbarhet, og handler om hvorvidt dataene som er samlet inn er relevant for helheten av fenomenet som undersøkes (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Da jeg intervjuet kun en pedagogisk leder, kan jeg derfor bare videreformidle informantens perspektiv ut fra gitte svar. Jeg observerte også kun en småbarnsgruppe og en storbarnsgruppe, og kan derfor ikke si noe om hva andre barn ville fortalt om farger. Resultatene av prosjektet mitt kan ikke si noe om hvordan dette skjer i alle barnehager, og jeg kan derfor ikke trekke noen fullstendig konklusjon.

Generalisering omhandler overførbarhet, og viser til at målet ikke er å generalisere resultatene, men heller å gi beskrivelser på hvilke resultater man har innsamlet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80 - 81). Da jeg kun har valgt å ha et intervju og å observere to barnegrupper i ulike aldre er det lettere for meg å gi rike beskrivelser på resultatene jeg allerede har innhentet. På den ene siden kan et større utvalg av intervjuer og observasjoner legge til rette for et mindre grundig analysearbeid, da fokuset går på mengden i stedet for å trekke ut essensen av innholdet. Mens på en annen side kan det gi et bredere utvalg av informasjon. Jeg valgte å gjøre et grundig forarbeid ut fra det materialet som er innhentet. Men min tolkning og forståelse av materialet kan være helt forskjellig fra andres tolkning av materialet. Det er umulig å si om datamaterialet jeg har innhentet fra mine informanter gjelder i alle barnehager, men noen likheter kan trekkes frem.

3.6 Etiske retningslinjer

I forskningsprosjekt slik som en bacheloravhandling blir man ofte nødt til å innhente og behandle personopplysninger. Informanten bør ikke bli krenket gjennom behandling av personopplysninger. Vi kan knytte etiske dilemmaer til problemstillingen, undersøkelsen, datainnsamlingen og analyse og drøfting av data. Som forsker har man et etisk ansvar for prosjektet. Dette innebærer tre hovedprinsipper; informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83).

Informert samtykke innebærer at informanter får informasjon om prosjektet og kan samtykke til å delta. Grunnen til dette er fordi de skal få informasjon om prosjektets mål, formål, at det er frivillig å delta, og at de kan trekke samtykket når som helst (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). På forhånd av både intervju og observasjon lagde jeg informasjon og samtykkeskjema (se vedlegg 7.3: Informasjon og samtykkeskjema). Ettersom prosjektet ikke er behandlet av NSD, kunne jeg ikke samle inn deres underskrifter på dette skjemaet, men begge informanter har krysset av på at de samtykker til deltakelse. I dette skjemaet fikk de informasjon om hva prosjektet skulle handle om, hva som skulle skje underveis, og at det ikke skulle være med båndopptak. Jeg sendte informantene både skjemaet og enten intervjuguide eller didaktisk plan (Se vedlegg 7.1: Intervjuguide & 7.2: Didaktisk plan) avhengig av hva de skulle delta i. Målet med dette var at informantene skulle få mulighet til å se på hva de kunne forvente og hvordan dataene ble innsamlet. Dette ble sendt ut i god tid slik at de kunne bestemme seg for om de fremdeles ønsket å delta i prosjektet.

I min oppgave har jeg valgt å ikke gi dem noen fiktive navn, men heller valgt å nevne dem som småbarn, storbarn eller informant, hvis alle er nevnt sammen blir de kun nevnt som informanter. Lengre opp nevner jeg informanten under intervjuet som pedagogisk leder, dette er for å informere leseren om informantens stilling. Bergsland og Jæger (2014, s. 85) forteller om konfidensialitet. Konfidensialiteten handler om at individer ikke skal offentliggjøres, og at personlig informasjon og data ikke skal bli publisert slik at informantens identitet blir avslørt.

Når man samler inn datamaterialer er det viktig å tenke at deltakelsen i prosjektet kan medføre mulige skader hvis man ikke behandler data på riktig måte (Bergsland & Jæger, 2014, s. 85). Konsekvenser tenkes ofte som noe negativt, men kan også oppleves som positivt. Min informant fortalte at intervjuet opplevdes positivt, og begrunnet dette med at temaet ikke alltid blir like godt belyst i det pedagogiske arbeidet.

NESH er med på å utarbeide de nasjonale forskningsetiske retningslinjene, jeg velger å trekke frem en av de fem forskningsetiske forpliktelser:

«Hensyn til personer: Forskere har ansvar overfor alle personer som inngår i eller deltar i forskning. De skal respektere menneskeverdet og sikre deres grunnleggende likeverd, frihet og selvbestemmelse. Informert samtykke til å delta i forskning er et forskningsetisk hovedprinsipp» (NESH, 2021, s. 9).

Det jeg trekker frem er at forskeren skal respektere personvernet til de som deltar. Det er viktig for meg som forsker å følge de etiske retningslinjene i forhold til både intervjuet og observasjonene fordi begge gruppene har rettigheter som jeg må vise hensyn til.

4. Funn og drøfting

I dette kapitlet vil jeg drøfte mine funn opp mot relevant teori som er presentert i kapittel 2. Funn er noe som for mange betyr noe nytt, jeg vil derfor presisere at med bruk av betegnelsen funn mener jeg noe som er nytt for meg selv i dette forskningsprosjektet. Dette kapitlet vil handle om det jeg har funnet ut gjennom mine observasjoner og mitt intervju, der jeg kommer til å drøfte funnene både med teori og egne meninger.

4.1 Fra intervju:

Under vil du finne min drøfting av funnene fra intervjudelen av mitt prosjekt. Jeg har valgt å legge underoverskrifter da dette gir bedre oversikt over hva som blir presentert.

4.1.1 Farger tildelt barn:

Informanten kunne fortelle at barn ofte får stereotypiske farger som er rettet mot kjønn. Mange foreldre ønsker å unngå å kjøpe kjønnsstereotypiske farger, men ender opp med disse fargene da de får de i gaver av familie og venner. Typiske farger som jenter får, er for eksempel rosa og lilla. Informanten forteller at tanken kan være at de fleste jentene vil ha rosa, lilla og rød, og at de fleste gutter ønsker blå og grønn, som da også er kjønnsstereotypiske farger. Dersom vi tar noen steg tilbake og ser på farger og tidligere fargesyn kan vi se at farger slik som lyseblått og rosa var vanlige farger hos ei nyfødt jente og en nyfødt gutt. Steinbo (2006) forteller om at disse fargene ikke var valgt tilfeldig, da fargen lyseblå var med på å roe ned barna, og rosa kunne også virke beroligende hos barna, men hadde mest virkning hos voksne. Steinbo forteller også om at fargene påvirker oss sterkt, og at vi både må passe på slik at barna ikke blir overstimulert eller understimulert av fargene som blir brukt over lengre perioder (Steinbo, 2006, s 145). Hvis vi videre går til fargenes betydning så er kjennetegnene for rød blant annet energi og kjærlighet, blå kjennetegnes ved at blant annet himmelen er blå, men den er også beroligende, og grønn representerer våren og

håpet, men er også beroligende og symboliserer harmoni, lilla er kjent for å signalisere kreativitet, luksus og adel (Øien, 2018, s. 305 - 307 og 309). Vi kan tenke oss til at disse symbolikkene mulig blir oppfattet av foreldre og dermed videreført inn i barnas fargelære.

Informanten sier: «*Vi som voksne kjønner ofte farger*» og gir disse fargene til barn.

Informanten forteller om at når barn får ulike farger fra andre voksne, så begynner barna å identifisere seg med disse fargene, og at det kan være derfor at barn får disse fargene som favorittfarger. Med et teoretisk innblikk kan vi gjennom dette si noe om det sosiale kjønn, da barnas kjønnsidentitet blir påvirket av de voksnes forhold til kjønn. Da voksne legger føringene for rammene som blir pålagt jenter og gutter, skapes det på den ene siden en forventning i hvilke farger barna skal like, og på den andre siden en forventning i hvilke farger de ikke skal like basert på kjønn og stereotypi (Emilsen, 2015, s. 24). Dersom vi også tar en titt på fargene som omringer oss; i natur, interiør, motebildet og i bygg, de utgangspunktene vi finner her er rettet mot det voksnes blikk. Ofte i interiørdesign finner vi fargen hvit, som er en av de minst likte fargene for barn uansett kjønn (Øien, 2018, s. 304). Det kan derfor mulig forklares at voksne kjønner farger fordi de fargene rundt oss er ment til å appellere til voksne først, som deretter viderefører disse fargene til barna.

Informanten forteller videre at kjønnsstereotypien inntreffer hos de aller fleste barn, iallfall med tanke på klær og favorittfarger, men informanten forteller at det ikke alltid gjelder yttertøy, da især ytterbuksene er grå eller svart for begge kjønn. Men det er gjort mange observasjoner på lilla hos jenter.

Videre forteller informanten at barnas fargevalg blir påvirket av barnehagen, eller når barn er unge, fordi barna blir trykket inn i et kjønnsrollemønster som følger dem livet ut. Vi gir barna fargene gjennom blant annet drikkeflasker og klær.

Informanten tror at jenter ofte ser opp til prinsesser slik som Elsa, som er søt og går i rosa og lyseblått. Og at guttene ofte ser opp til den store og sterke Hulken.

Da jeg spurte informanten om det forekom samtaler rundt farger og fargevalg, kunne informanten fortelle at de snakket mye om det. Det som da gikk igjen var favorittfarger, og informanten kunne bekrefte at det ofte var stereotypiske farger som lå til grunne.

Teoretisk kan vi se på dette i form av maskulinitet og femininitet, da det vektlegges egenskaper, kjønnsroller og oppførsel som tradisjonelt blir knyttet opp mot kvinnelig eller mannlig. Jentene skal like feminine farger slik som rosa, lilla og rødt, mens guttene skal like maskuline farger slik som grønn og blå. Vi kan også se kjønnsrollemønsteret gjennom Elsa og

Hulken, som nå blir brukt som eksempel; Elsa er heltinnene som går i kjoler, mens Hulken er stor og sterk, disse legger føringer for hvordan jenter og gutter skal oppføre seg, og hva som blir definert som feminint og maskulint. Vi kan også se på kultur som et av aspektene her, da det maskuline og det feminine også kan knyttes til kultur og tradisjon. Gjennom et bredere perspektiv kan vi også si at det feminine og det maskuline handler om sammenhengen mellom det sosiale og det biologiske kjønnnet (Emilsen, 2015, s. 24 - 25). Det kan være trolig at samfunnet enten bevisst eller ubevisst bruker farger som inntreffer stereotypien for å forsterke innføringen av kjønnsrollene, da både Elsa og Hulken opptrer i kjønnsstereotypiske farger og fører disse fargene inn i barnas fargepreferanser i form av femininitet og maskulinitet.

4.1.2 Kjønsroller og kjønnsrollemønstre:

Informanten liker ikke begrepene jente- og guttefarge eller jente- og gutteklær. Informanten fortsetter med å komme med et eksempel: «Jenteklær er fine eller søte, og gutteklær er tøffe eller kule». Informanten forteller at på grunn av kjønnsrollene og kjønnsrollemønsteret som samfunnet har skapt er det forventet at de neste generasjonene skal følge dem, og at butikker og storsamfunnet spiller på dette. Og at vi fortsetter å kjøpe og bygge videre på arbeidet med kjønnsroller og kjønnsroller i barnehagen.

Kjønsrollene handler om de normene og forventningene som er tilknyttet kjønnnet, disse rollene medfører føringer for hvilke tankemønstre, følelser og atferd kjønnene skal ha, samt hvilke interesser og meninger kjønnene bør verdsette. Som voksen oppdrar du barna dine inn i de samme kjønnsrollemønstre som du selv ble trykt inn i, og dermed går dette i generasjoner (Svartdal & Teigen, 2020). Kjønsrollene legger føringer for begrepene jenteklær og gutteklær, da selve ordene tilrettelegger hvilket kjønn de er beregnet for, det blir også lagt føringer for kommentarer slik som at klærne til gutten er tøffe eller kule, og klærne til jenta er søte eller fine.

Informanten forteller at barn blir trykt inn i et kjønnsrollemønster, og etter hvert begynner de å ta til seg de ulike stereotypiske trekkene ved kjønn, slik som for eksempel at jenter hviker og tisker, og gutter blir mer fysiske. Informanten tror at når det kommer til mobbing at dette starter fordi de er «trykket inn i et kjønnsrollemønster», dette er ikke noe som kan sies for sikkert, men dette er det informanten tror. Mobbingen forekommer også oftest hos de eldste, da dette kan være fordi de har hatt lengre tid på seg til å bli trykt inn i kjønnsrollemønsteret, og fordi de er verbalt sterkest i barnehagen. Informanten forteller om en opplevelse der hvor

en far ikke hadde noen interesse for at sønnen skulle gå rundt med rosa skjørt på avdelingen, dette var da utkleddningsklær. Her forteller informanten at det er trolig at dette handler om kjønnsstereotyper, da det mest sannsynlig handlet om at far var redd for det ukjente og for at sønnen ikke skulle være trykt inn i det samme kjønnsrollemønsteret som seg selv.

Maskulin betyr hankjønn og henviser til det mandige i ulike sammenhenger, mens feminin betyr hunkjønn og henviser til det kvinnelige i ulike sammenhenger (Emilsen, 2015, s. 25). Det vi kan trekke ut fra det Emilsen sier er de stereotypiske trekkene ved jenter som hvisker og tisker mens guttene blir fysiske. Vi kan med de se sammenhenger med det feminine og det maskuline i rollene de utspiller. Vi kan igjen trekke tråder til tv-figurer slik som Elsa og Hulken, der hvor de utspiller sine kjønnsroller og videre skaper kjønnsrollemønster for barn til å utspille i både lek og sosiale aktiviteter.

Informanten forteller også om at samtaler med foreldre om bruken av ordene søt, snill, tøff og kul. Disse samtaler hadde forekommet i hente- og leveringssituasjoner, og hensikten med disse samtaler var for å gjøre foreldrene også bevisst på kjønnsrollemønster og stereotyper. Bevisstgjøringen på stereotyper og hvordan vi ordlegger oss for barn kan trolig være med på å legge en demper på dannelsen av nye kjønnsroller og stereotypiske forventninger til kjønn som Svartdal og Teigen (2020) forteller om.

4.1.3 Kjønn:

Informanten forteller at samfunnet er med på å forme vår identitet. Som menneske er vi både biologisk og sosialt kjønn. Vi kaller det sosiale kjønn Genus. I forbindelse med identitetsskapingen som kjønn er en del av, så handler det om måten man blir møtt på som kjønn i hvordan man identifiserer seg. Informanten fortsetter med å si at kjønn vi blir møtt som er oftest det kjønn vi identifiserer oss med. Eksempelvis forteller informanten at ei biologisk jente, vil bli fanget opp av samfunnet som ei jente, og dermed blir hennes sosiale kjønn jente. Det samme skjer for gutter. Informanten fortsetter med at måten vi i barnehagen møter barn, er også med på dette. Dersom vi sier «Oi så tøff genser du har på i dag», til den lille gutten. Eller sier «Oi så fin kjole du har på deg i dag», eller, «Så søt du er i dag», til den lille jenta.

Kjønn kan kategoriseres som det vi er født som og det vi blir født inn i. Vi skiller det ved å kalle det for sosialt og biologisk kjønn. Det biologiske ser på anatomiske kjønnsforskjeller slik som kromosomer, hormonnivå og reproduktive gener. Her skaper man sin kjønnsidentitet i samspillet med biologiske, individet selv og omgivelsene (NOU 2019: 19). Det sosial

kjønn, er en sammenkomst av egenskaper og væremåter som individet skal oppnå, disse er skapt i relasjon mellom mennesker og omverdenen, vi kaller også det for kjønnsuttrykk. Da barnehagen også skal være med på å motvirke stereotypiene, må vi være bevisste på hvordan vi handler i hverdagen. Det eksempelet der hvor vi sier «*Oi så tøff genser, eller Oi så søt du er i dag*», til jenta og gutten, med dette er man med på å forsterke atferden deres, og dermed også forsterke verdiene og holdningene som er en del av deres identitet. I genuspædagogikken handler det om kunnskap og bevissthet rundt det sosiale kjønn og hvordan vi forholder oss til kjønnsrollene (Emilsen, 2015, s 24).

4.1.4 Likestilling og likeverd

Informanten forteller om erfaringene sine med kjønn og likestilling i barnehagen, der hvor det ofte ligger ubevisste handlinger som styrer kjønnsrollemønsteret i barnehagen. Det er ofte at man ikke tenker over dette, og at det derfor jobbes mindre bevisst med. Indirekte handlinger fører ofte til at man tror man jobber med likestilling for kjønn, når man kanskje ikke gjør det. Informanten forteller videre at det er trolig på grunn av kjønnsrollemønsteret som man selv er trykt inn i, slik at man ubevisst behandler kjønn slik man er oppvokst til. For å kunne skape en endring på dette må vi starte i røttene, som blant annet er barnehagen, der hvor vi må innse at vi behandler kjønn ulikt. Informanten mener at man må starte å tenke mer på individualitet og likeverd. Informanten beskriver begrepet likestilling som to grupper som står opp mot hverandre og skal stå likt, mens likeverd betyr at flere grupper er like mye verdt. På det teoretiske skiller vi mellom reell og formell likestilling, det som menes med den formelle er den lovmessige likheten, den bygger også på at mennesker skal ha like muligheter. Mens det som menes med reell likestilling er lik fordeling, som kan ha grunnlag i deltakelse, makt, ansvar og goder. Informanten forteller om ubevisste handlinger, der hvor ønsket om at alle skal være like og kunne ha den formelle likestillingen. Men vi må også ta i betraktning at vi behandler kjønn ulikt, og det påvirker likestillingen mellom kjønnene. Vi må derfor tenke mer på likeverd da vi skal alle være like mye verd (Emilsen, 2015, s. 22). Vår oppgave i barnehagen når det kommer til kjønn og farge, er å gi barna en lik mulighet til å stille likt både som individ og som gruppe. Det kan derfor være viktig å være observante på hvilken påvirkning samfunnet har, og ikke delta i dannelsen av stereotyper.

4.2 Fra observasjoner:

Jeg velger her å skrive drøftingen av begge observasjonene sammen for å både sammenligne og skape et bredere perspektiv. I bildet under finner vi aktiviteten jeg brukte under observasjonen min, det er ulike farger og to figurer som representerer ei jente og en gutt.

Fargene som var inkludert i observasjonen var; rød, oransje, gul, grønn (mørk, gress og lys grønn), mørk blå og lyseblå/turkis, svart, grå, mørk og lys brun, lilla og rosa. Den didaktiske planen for aktiviteten kan bli sett i vedleggene (se vedlegg nr. 7.2). I rammeplanen står det at i barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 50). Ved å bruke farger, kan pedagogisk leder eller barnehagelærer være med på å utvikle fargeforståelsen til barna, noe som igjen kan føre til videreutviklingen av fantasi og kreativitet. Da jeg skulle lage aktiviteten (se vedlegg 7.2: Didaktisk plan), måtte jeg ta utgangspunkt i hvilke farger barna så i sin hverdag, det falt naturlig å ta inn regnbuens farger i tillegg til andre farger vi finner i naturen.

4.2.1 Hovedpunkter fra småbarnsavdelingen:

Da vi satte oss ned for aktiviteten introduserte jeg aktiviteten for barna. Vi hadde en samtale der hvor vi snakket om figurene. Det ene barnet pekte på kjolen til jenta, og da fikk vi en

samtale om at kjolen manglet farger. Jeg spurte om barna kunne legge på farger som jenta kunne likt på jenta, og farger som gutten kunne likt på gutten. Lilla var fargen som ble lagt på først, dette var på jenta, og deretter ble mørk blå lagt på gutten. De andre barna fulgte etter og la på mange av fargene. Etter hvert ble det en slags lek der hvor de la på farger, tok av farger og viftet rundt med dem. Vi fant fargene på klærne til barna også, og snakket om det. Mens barna lekte med fargene snudde jeg meg mot pedagogisk leder som også observerte aktiviteten, der hvor vi snakket om at det er mulig at barna ikke enda hadde blitt bevisst på stereotypiske farger knyttet til kjønn enda.

4.2.2 Hovedpunkter fra storbarnsavdelingen:

Jeg startet aktiviteten med at vi satte oss på gulvet og introduserte aktiviteten. Her gikk barna relativt fort i gang og skjønnte oppgaven etter jeg spurte om de kunne legge på fargene de trodde jenta kunne likt best og fargene som gutten kunne likt best. Jeg satte ved siden av og observerte mens de orienterte seg rundt fargene og figurene, jeg observerte at de grupperte seg rundt figurene basert på kjønn. Guttene satte seg rundt gutten, og jentene satte seg rundt jenta. De stereotypiske fargene ble lagt på først. Lilla, så rosa og deretter rød ble lagt på jenta, så ble blå, grønn og oransje lagt på gutten. Deretter ble de andre fargene lagt på, og tatt av. Barna diskuterte seg imellom hvilke farger de selv likte og ikke likte, ut fra samtalen fikk jeg informasjon om at barna hovedsakelig tenkte på favorittfargene sine da de la på farger på figurene, og at de fjernet fargene som ble lagt på dersom de var uenige. Da dette holdt på en stund spurte jeg om ikke barna kunne legge på farger som alle likte i midten mellom figurene. Et av barna sa seg enig, og sa at «*Alle kan jo like alle fargene!*» Og med dette sagt ble alle fargene lagt i midten. Så spurte jeg om det ikke var noen farger som jenter og gutter likte bedre enn hverandre, og da ble fargene rød, lilla og rosa lagt på jenta, mens alle tonene av grønn og lyseblå/turkis ble lagt på gutten. Jeg snakket her også med pedagogisk leder om observasjonen, og spurte barna om jeg ikke kunne ta bilde av fargene de hadde lagt på, da jeg på forhånd av aktiviteten hadde avklart dette med pedagogisk leder og fått godkjenning. Barna svarte ja, og hjalp til slik at både figurene og fargene ble med på bildene.

4.2.3 Drøfting av observasjoner:

Ved å skape en samtale rundt aktiviteten kan man fort bli bedre kjent med barnegruppen og skape en felles møteplass for relasjonsskaping. Arkene med figurene har en understimulering av farge i seg da de er hvite, hvit er dessuten fargen som er minst likt av begge kjønn i alle aldre (Steinbo, 2006, s 145). Hvit er oppfattet som fargen for lys, renhet, uskyld og jomfruelig. Kulturmessig regnes den som det motsatte av svart, med positive signaler om uskyld og glede, fargen er steril og anonym (Øien, 2018, s. 308). Hvit er også den fargen som blir brukt mest i interiør, og minst likt av barn. Denne fargen har ingen andre følelsesladde tilnærminger, og skaper heller ingen interesse for barna.

Interessant nok ble fargen lilla lagt på som en av de første fargene på jenta av begge barnegruppene og blå ble lagt på som den første fargen hos gutten. Lilla kan symbolisere mye, blant annet åndelighet, verdighet og visdom, men også mystikk (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021). Den kan ifølge det Øien forteller signalisere luksus, kreativitet og adel. Den er også en rojal farge (Øien, 2018, s. 309). Det at lilla er med på å fremme kreativitet, kan trolig være en av hovedårsakene til at barn liker den. I gjennomsnitt så ligger fargen lilla på en andreplass når det kommer til barnas fargepreferanser i aldersgruppen 3-5 år. Forskere har blitt enige om at barna foretrekker mer kjølige farger, og blå er en av de kjølige fargetonene. Fargen blå er betegnet som himmelens farger, og har også en beroligende effekt som er kjølede og formell. Blå er også den globale favorittfargen (Øien, 2018, s. 307). Vi kan også si at fargen symboliserer trofasthet og stabilitet (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021). Vi kan med det si at forskningen stemmer overens med begge det jeg har observert hos begge barnegruppene.

Et annet fellestrekk for begge barnegruppene er at farger ble både plassert og tatt av. Da jeg gjennomførte aktiviteten med småbarnsavdelingen, noterte jeg meg at de lekte med fargene, men kan det være at barna som tok av fargene ikke var enige eller ikke likte at fargen var på den figuren den ble plassert på? Her kan man kun spekulere, men da jeg gjennomførte aktiviteten med storbarnsavdelingen skjedde det samme, men her forklarte barna til hverandre at de ikke ønsket at fargene skulle være på fordi de selv ikke likte den fargen.

De fleste barn elsker farger, og det å holde på med farger, men det er også farger som barn misliker mer enn andre. Vi kan se på bildene ovenfor som henviser til aktiviteten til storbarnsavdelingen, her finner vi fargene rød, rosa og lilla på jenta, og alle grønnfargene og turkis/lyseblå på gutten.

Fargen rød er en sentral farge for barna, især siden den er en del av de stereotypiske fargene til jenter, hvis vi ser på fargens symbolikk står den for energi, fare, kraft og kjærlighet. Vi kan se den i hverdagslige sammenhenger slik som et rødt hus, en rød rose, osv. (Øien, 2018, s. 305 – 306). Rosa som også er en varm farge slik som rød, symboliserer også kjærlighet/romantikk, og følsomhet (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021). Det kan tenkes at disse fargene blir tildelt jenter på grunn av fargenes symbolikk for kjærlighet, og at i sammenheng med det feminine så skal jenter/kvinner være både kjærlige og omsorgsfulle.

Fargen grønn er med på å representere våren og håpet, den har en beroligende effekt og symboliserer både vekst og harmoni (Øien, 2018, s. 307). Mørstad & Tschudi-Madsen (2021) sier også at fargen kan representere umodenhet, misunnelse eller sjalusi. Det kan trolig være på grunn av fargens beroligende effekt og egenskap til å skape harmoni at barn liker denne fargen. Guttene trakk også frem fargen turkis/lys blå som også er en kjølede farge. Den kan virke forfriskende og hygienisk, men også beroligende og gjenoppretter vitalitet og optimisme. Fargen er også med på å klarne tankene og sies å stryke kommunikasjon og immunforsvar (Øien, 2018, s. 307 – 308). Mørstad & Tschudi-Madsen (2021) sier at fargen symboliserer vennskap og sjarm. Turkis har den samme kjølede effekten som blå, og med deres beroligende egenskap kan det være trolig at det er en av grunnene til at barna tok denne fargen inn som stereotypisk farge for gutter. Blåfargen kan også symbolisere trofasthet og stabilitet, og turkis styrker kommunikasjon og symboliserer vennskap, det kan trolig være at disse fargene medfører positive effekter for barn som liker og bruker disse fargene aktivt i sin hverdag.

Det som også er interessant å trekke frem med storbarnsavdelingen, er at de grupperte seg rundt de to figurene, kontra småbarnsavdelingen som satt rundt begge i en klynge. Dette kan mulig vise til at barna på storbarnsavdelingen identifiserte seg med de ulike figurene basert på sitt eget kjønn, uten å si noe for sikkert kan også det sosiale kjønn spille inn her, da barnas valg av farger til disse figurene var kjønnsstereotypiske farger vi oftest ser kun hos enten jenter eller gutter. Det sosiale kjønn viser til barnas utvikling av kjønnsidentitet og forståelse av seg selv som enten gutt eller jente, kjønnsidentiteten er påvirket av de voksnes interaksjoner i hvilke forventninger, rammer og føringer som kjønn blir pålagt (Emilsen, 2015, s. 24). Dette kan, uten å være påvist, være med på å vise til hvor tidlig barn havner inn i kjønnsrollemønster, da småbarnsgruppen som vanligvis er i aldersgruppen 1-3 år ikke grupperer seg rundt jente/gutte-figuren.

Videre vil jeg trekke frem et sitat fra et av barna fra storbarnsavdelingen:

«Alle kan jo like alle fargene» - Barn fra storbarnsavdeling.

Grunnen for at jeg trekker frem dette er fordi det, for meg, viser til hvor mye barn tenker på farger. Rett før dette ble sagt, diskuterte barna frem og tilbake om favorittfargene sine, og at fargene de ikke likte kunne ikke være på figuren. Da jeg foreslo at barna kunne legge fargene begge kjønn likte i midten, kom alle fargene i midten og sitatet ble dratt inn i samtalen. I ettertid av dette spurte jeg om det ikke var noen farger som jenter likte bedre enn gutter, og om guttene likte noen farger bedre enn jentene, de fargene som ble værende igjen i midten og var likt av alle var blå, oransje, gul, svart, grå og brun. Fargen oransje kan være en inspirerende farge, og representerer blant annet sjenerøsitet. Da oransje legger føringer for at noe må skje hele tiden, kan den virke urolig og øke rastløsheten for urolige personer. Gul er ofte gjenkjent som solfargen, og står for liv og varme. Fargen kan symbolisere kunnskap og intellekt, men også virke oppløftende. Ved overstimuli av fargen gul kan den gi hodepine og har en urolig innvirkning (Øien, 2018, s. 306). Ifølge Øien (2018, s. 304 – 305) er også både gul og oransje de fargene som er minst likt av barn, dette kan mulig forklares med deres urolige natur og at de i større grad kan gi både hodepine og konsentrasjonstap.

Svart er ofte assosiert med noe formelt og elegant, men den gir også et uttrykk for sorg og død. Den uttrykker lysmangel, og kan være appetittdepende, kald og ugjestfri. Den regnes også som nattens farge, og ofte er ting representert med svart sett på noe ondt og synderlig i ulike kulturer (Øien, 2018, s. 308). Fargen svart er noe de aller fleste assosierer med natten, vi

sier blant annet ordtaket *Midt på svarte natten* når vi snakker om midnatt. Grunnen til at denne fargen er i midten kan være fordi de begge bruker den i for eksempel tegneaktiviteter, barna kan også sett fargen på interiør eller på klær, og kan få erfaringer med den når det er mørkt ute. Fargen grå er det vi får dersom vi blander hvit og svart, den symboliserer nøytralitet, saklighet og visdom. Men kan også stå for det ubevisste (Mørstad & Tschudi-Madsen, 2021). Ofte benevner vi også dette ordet i ulike hverdagssammenhenger slik som «dagen er grå / grått og dystert», og ofte snakker vi om fargen i sammenheng med noe trist eller negativt ladd. Da den blir representert i daglig tale som noe trist/dystert eller negativt ladd kan det være mulig at barna har plukket opp denne erfaringen og ikke velger den fargen.

Brun betegnes som fargen for maskulinitet og stabilitet, den er jordnær, trygg og praktisk. Dessuten kan den også assosieres med alt naturlig og økologisk, og blir ofte også assosiert med jord og aske. Andre egenskaper ved brun er at den er nøysom og ydmyk (Øien, 2018, s. 308). Dette er også fargen som man oftest får dersom man blander alle farger sammen. Barna får kjennskap til denne fargen gjennom mange hverdagslige objekter, slik som trær, jord, noens hårfarge, osv.

4.3 Sammenligning mellom funn fra observasjon og intervju:

Barn får fargesyn lenge før de utvikler språk, og kan derfor få et behov for å ha farger rundt seg. Når vi skal velge ut farger til både interiør, klær og aktiviteter er det viktig å tenke på at barna verken skal bli overstimulert eller understimulert av farger (Steinbo, 2006, s. 145). Som voksne kjønner vi farger, og kan dermed kan vi gi barna en overstimulering av enkelte farger slik at de blir understimulert av andre. Fargene påvirker oss sterkt, og kan også medføre påvirkning av følelser slik som jeg nevnte i drøftingen av fargevalg til aktiviteten. Ofte opplever foreldre at barna sine forelsker seg i et fargesterkt plagg eller en farge som de ønsker å gå i og være rundt hver dag (Steinbo, 2006, s. 145). Dette også til tross for at informanten kunne fortelle at mange av foreldrene ikke ønsker å kle barna sine i kjønnsstereotypiske farger. Disse fargene ble tilført av samfunnet, familie og venner gjennom gaver og forventninger. Gjennom intervjuet fikk jeg også informasjon om at de typiske fargene som jenter får er rosa, lilla og rød, og de typiske fargene som gutter får er blå og grønn. I forhold til observasjonene stemmer dette, da barna ga jenta rosa, rød og lilla slik som illustrasjonene ovenfor viser, og barna ga gutten grønn og blå som også kan sees i illustrasjonene ovenfor.

Hvis vi ser på det sosiale kjønn, også kalt genus. Genus er ment til å beskrive hvilke forventninger som kjønnsrollene får gjennom samfunnet, og hvordan dette kommer til uttrykk hos jenter og gutter. Genuspedagogikken handler om hvilken kunnskap og bevissthet de ansatte har om egne holdninger, væremåter og aktiviteter i barnehagen sett i et kjønnsperspektiv (Emilsen, 2015, s. 24). Ved å skape rom for bevisstgjøring kan vi forebygge stereotyper i barnehagen. Da barna skal ha lik mulighet til å blant annet like de samme fargene som det motsatte kjønn. Dette handler om den formelle likestillingen som Emilsen skriver om i boken sin om likestilling og likeverd i barnehagen. Det er også en lovfestet kjønnslikestilling som ble stiftet i 1978 som i 2013 ble videreført i likestillingsloven i 2013 (Ikdahl & Solhøy, 2019). Kjønnslikestillingen forteller at alle kjønns skal ha like muligheter.

5. Oppsummering og konklusjon

I oppsummering og konklusjon skal jeg forsøke å svare på problemstillingen «finnes det kjønnsstereotyper knyttet til farger og kjønn i barnehagen i dag, og kan farger påvirke barnets erfaringer og forståelse av seg selv?».

Vi kjønner ofte farger, og gir barna disse fargene vi tror de ønsker fra en tidlig alder. Med tiden vil barna begynne å identifisere seg med disse fargene. Som menneske er vi både et sosialt og et biologisk kjønn, og det sosiale kjønn blir skapt i samspill med samfunnet rundt. Samfunnet legger enten bevisste eller ubevisste føringer for hvordan jenter og gutter skal oppføre seg, blant annet gjennom rollemodeller slik som Elsa og Hulken. Disse føringene er med på å definere hva som er feminine og maskuline verdier, og hvilke kjønnsstereotypiske farger barna bør like. Gjennom observasjonen fant jeg ut at barna ofte velger de stereotypiske fargene; slik som rosa, rød og lilla for jenter, og blå og grønn for gutter. Dette kan igjen sees gjennom både det feminine og det maskuline, da rosa, lilla og rød ofte blir sett på som feminine farger, og grønn og blå ofte blir sett på som maskuline farger. Gjennom det feminine og det maskuline vektlegges egenskaper, kjønnsroller og oppførsel som tradisjonelt er knyttet opp mot det kvinnelige eller mannlige. Kjente tv-figurer slik som Elsa og Hulken er med på å legge føringer for kjønnsstereotypien.

Det interessante med farger og samfunnet er at det ofte er farger som appellerer til de voksne først, som deretter blir videreført til barna gjennom valg av klær, drikkeflasker og mer. Selv

om noen foreldre sier at de ønsker å unngå de kjønnsstereotypiske fargene er det viktig å være observante på samfunnets påvirkning av stereotyper. Fargene kan påvirke oss sterkt, og det kan også være viktig å ikke understimulere eller overstimulere med farger som blir brukt over lengre tid. Gjennom observasjonen kan vi trekke tråder til intervjuet, der informanten fortalte om at jenter ofte får rosa, rød og lilla, mens gutter får grønn og blå. Observasjonen viste det at de typiske fargene som jentene likte var rød, lilla og rosa, mens guttene likte grønn og blå. Dette kan gi indikasjoner på at det finnes kjønnsstereotyper knyttet til kjønn og farge i barnehagen. Vi kan også se indikasjoner til at barna bruker disse fargene i sine erfaringer og påvirkning av seg selv, da storbarnsavdelingen grupperte seg etter kjønn opp mot enten jente- eller guttefiguren under observasjonen.

Dette er selvsagt ikke en konklusjon som beviser at dette gjelder for alle barnehager eller barn, men det kan være nok til å sette lys på temaet

6. Litteraturliste

Befring, E. (2020). *Sentrale forskningsmetoder - med etikk og statistikk*. Cappelen Damm Akademisk

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland (red.) & H. Jæger. *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Cappelen Damm.

Brottveit, G. (2018). Kapittel 7: Den kvalitative forskningsprosessen og kvalitative forskningsmetoder. I Brottveit, G. *Vitenskapsteori og kvalitative forskningsmetoder - om å arbeide forskningsrelatert*. Gyldendal

Emilsen, K. (2015). Likestilling og likeverd i Norge. I K. Emilsen. *Likestilling og likeverd i barnehagen*. Fagbokforlaget

Ikdahl, I. & Solhøy, S.H. (2019). *Kjønnslikestilling*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 1. april 2022 fra <https://snl.no/kj%C3%B8nnslikestilling>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Mørstad, E. & Tschudi-Madsen, S. (2021). *Fargesymbolikk*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 11. april 2022 fra <https://snl.no/fargesymbolikk>

NESH. (2021). *Forskningsteoretiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. (5. utgave) Hentet fra: <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora.pdf>

Nordbø, B., Parr, H.K. & Allkunne. (2021). *Likeverd*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 2. april 2022 fra <https://snl.no/likeverd>

NOU 2019: 19 (2019). *Jenterom, gutterom og mulighetsrom - Likestillingsutfordringer blant barn og unge*. Hentet 4. april. 2022 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2019-19/id2677658/?ch=3#kap3>

Steinbo, T. (2006). *Fargene forteller - Om fargenes betydning - symbolsk, psykologisk og estetisk*. N.W: Damm & Søn AS

Svartdal, F. & Teigen, K.H (2020). *Kjønnsrolle*. I Store norske leksikon på snl.no. Hentet 11. april 2022 fra <https://snl.no/kj%C3%B8nnsrolle>

Øien, V.D. (2018). Kapittel 11: Farge. I Frisch, N. S., Letnes M. & Moe, J. *Boka om kunst og håndverk i barnehagen*. Universitetsforlaget

7. Vedlegg

7.1 Intervjuguide

Intervjuguide

Spørsmål jeg gjerne ville spurt en pedagogisk leder er:

Barnemote:

1. Hva er jente- og guttefarger?
  - a. Hvilke erfaringer har du gjort deg i løpet av årene du har jobbet i barnehagen?
    1. Hva tenker du om forskjellen på gutteklær og jenteklær?
      - a. Kan jenter og gutter gå i samme klær?
        - i.Hvorfor/hvorfor ikke?
          - a. Hva er de største forskjellene på jente og gutteklær?
            1. Hva tenker du om barnemoten, hvordan ser du denne i barnehagen?

1. Barnemote i barnehagen, har du hørt om eller opplevd tilfeller der hvor barn blir mobbet og/eller utestengt på grunn av farge på klær?

1. I hvilken aldersgruppe tror du mobbing og utestenging på grunnlag av farger på klær og klær generelt, skjer oftest?

1. Om det skjer mobbing i forbindelse med dette, tenker du det er forskjell når det gjelder kjønn og utestengelse eller mobbing knyttet til dette temaet?

Samfunnets påvirkning:

1. Hvorfor har samfunnet en påvirkning på barns fargevalg?

1. Barnehagen er et mikrosamfunn i det store samfunnet rundt oss, hvilken påvirkning har barnehagens mikrosamfunn på barnas fargevalg? Og hvilken påvirkning har det store samfunnet omkring oss på barnas valg av farger?
  - a. Hvordan og hvorfor tror du det er slik? (uavhengig av svar)

Farger valgt av barn:

1. Har noen barn snakket med deg om farger?
  - a. Hva har de snakket om, var det noe som du bet deg merke i?

a. Hvorfor tror du ikke barna snakker om farger?

1. Når du tenker på en gutt eller ei jente i barnehagen, og hans favorittfarge. Hvorfor tror du at barnet har denne favorittfargen?

1. Hvorfor tror du barn velger noen farger ovenfor andre?

Foreldres påvirkning:

1. Når det kommer til foreldre og måten de kler sine barn, vil du si at kvinner er mer opptatt av hvordan barna kler seg enn det menn er, og hvorfor kan det være slikt?

1. Har du opplevd at foreldre har snakket om farger brukt av barn? (for eksempel på tegninger, malerier, klær, osv)

Generelt:

1. Dersom du skulle beskrevet ditt syn på barn og farger, hvordan ville du beskrevet det?

1. I din praksis, hvilke farger ser du oftest til hos barna i barnehagen?

a. Hvorfor tror du det er slikt?

1. Hvordan mener du at pedagogiske ledere jobbe med kjønn og farger brukt om og av barn?

1. Barn har rett til å være forskjellige, men vi skal også gi dem retten til å være like. Hvordan kan barnehagen jobbe med dette?

Tilleggsspørsmål/Sluttspørsmål:

1. Har du noe annet å tilføye som jeg ikke har spurt om?

1. Hvis du ikke hadde vært pedagogisk leder, tror du at dine svar hadde vært annerledes? Kan du eventuelt gi eksempler?

7.2 Didaktisk plan

Didaktisk plan for aktivitet med farge

Felles didaktisk plan for både småbarnsgruppe og storbarnsgruppe.

Mål for aktivitet	Forutsetninger	Innhold	Fremgangsmåte
Få et innblikk i hvilke tanker barn har om de ulike fargene og hvilket kjønn som kunne likt fargen best.	4-6 barn 1 voksen fra avdeling. (Grunnet trygghet/støtte til barna). Et tilgjengelig rom for å gjennomføre aktivitet	To ark med bilde av en jente og en gutt Fargede ark som barna skal bruke for å legge på figurene nevnt ovenfor.	Samle barna enten på gulvet eller på stoler. Introdusere meg selv, og fortelle hva vi skal gjøre. Vise frem arkene jeg har tatt med, og legge dem frem på gulvet

	Hvis ikke tilgjengelig kan aktivitet taes ute.		<p>Gi et farget ark til barna og spørre om de kan legge arket på bildet av jenta eller gutten de tror ville likt fargen best.</p> <p>Etter barna er ferdige med å legge fargene på, så tar jeg et bilde av figurene med fargearkene rundt.</p>
--	--	--	--

7.3 Informasjon og samtykkeskjema

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Vil du delta i bachelorprosjektet

Barn og farge?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å finne ut om pedagogisk leder har noen tanker om typiske farger tilknyttet til kjønn og hvordan dette påvirker barnas hverdag.

I dette skrevet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

For meg er likestilling og likeverd, og måten verden ser kjønn på viktig. Dette temaet i seg selv er vidt, og kan bli sett på i ulike retninger. Det jeg ønsker å undersøke er hvordan moter påvirker barnas fargevalg gjennom klær, hvilke fargevalg barn tar i løpet av hverdagen og hvordan barnas eget syn på farge og kjønn tas basert på deres kunnskaper og erfaringer. Men samtidig undersøke hvordan pedagogisk leders syn er på disse momentene.

Problemstillingen er: «Hvilket syn har pedagogisk leder når det gjelder tradisjonelle farger knyttet til kjønn, og hvordan påvirker fargene barnas hverdag?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

I dette prosjektet vil to metoder bli brukt: intervju og observasjon av aktivitet.

Intervju	Observasjon av aktivitet med barn
<p>Under intervjudelen av prosjektet vil du få utdelt intervjuguide på forhånd av intervjuet. Jeg kommer til å ta med en medstudent som hjelper til med notater så jeg kan fokusere mer på selve intervjuet.</p>	<p>Under aktiviteten vil barna enten ha en tegneaktivitet eller en aktivitet der hvor de legger farger der hvor de føler fargene tilhører i forhold til kjønn vist på bildet.</p> <p>Jeg vil være både deltagende og ikke-deltagende i aktiviteten, avhengig av situasjon.</p> <p>Her vil medstudent ikke være med, og jeg alene kommer til å notere ned, eventuelt ta bilde av det ferdige resultatet uten at barna er med.</p>

Dersom du/dere ønsker mer informasjon, og ønsker å høre mer om prosjektet på forhånd, gjerne ta kontakt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke ditt samtykke fram til prosjektets slutt, uten å oppgi noen grunn.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes *29. april 2022*.

Med vennlig hilsen

Vigdis Dagsdatter Øien og Sissel Mosve Bjørnbet

Prosjektansvarlig

(Veileder)

Sunniva Marie Bjørsvik

Student

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet Barn og farge. Jeg samtykker til:

å delta i (sett inn aktuell metode, f.eks. intervju, spørreskjema, observasjon).

Dato: .....

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg ikke innhente din underskrift. Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.